TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2022 m. vasario 24 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Gamtinių dujų vidaus rinka – Direktyva 2009/73/EB – 2 straipsnio 3 punktas – Sąvoka „perdavimas“ – 23 straipsnis – Įgaliojimai priimti sprendimus dėl saugyklų, suskystintų gamtinių dujų pakartotinio dujinimo įrenginių ir pramonės vartotojų prijungimo prie perdavimo tinklo – 32 straipsnio 1 dalis – Trečiųjų asmenų prieiga prie tinklo – Galimybė tiesiogiai prijungti galutinius vartotojus prie gamtinių dujų perdavimo tinklo“

Byloje C-290/20

dėl *Latvijas Republikas Satversmes tiesa* (Konstitucinis Teismas, Latvija) 2020 m. birželio 11 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2020 m. birželio 30 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

„Latvijas Gāze“ AS,

dalyvaujant

Latvijas Republikas Saeima,

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija,

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kurį sudaro trečiosios kolegijos pirmininko pareigas einanti antrosios kolegijos pirmininkė A. Prechal, teisėjai J. Passer (pranešėjas), F. Biltgen, L. S. Rossi ir N. Wahl,

generalinis advokatas G. Pitruzzella,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– „Latvijas Gāze“ AS, atstovaujamos *advokāts* L. Liepa,

– *Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija*, iš pradžių atstovaujamos R. Irklis, vėliau – I. Birziņš,

* Proceso kalba: latvių.

– Latvijos vyriausybės, iš pradžių atstovaujamos K. Pommere ir V. Soņeca, vėliau – K. Pommere,

– Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos B. Majczyna,

– Suomijos vyriausybės, atstovaujamos H. Leppo,

– Europos Komisijos, atstovaujamos O. Beynet ir A. Saukos,

susipažinęs su 2021 m. spalio 6 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/73/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančios Direktyvą 2003/55/EB (OL L 211, 2009, p. 94), 2 straipsnio 3 punkto, 23 straipsnio ir 32 straipsnio 1 dalies išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant „Latvijas Gāze“ AS konstitucinį skundą dėl *Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija* (Viešųjų paslaugų reguliavimo komisija, Latvija; toliau – reguliavimo institucija) sprendimo, pagal kurį visi gamtinių dujų vartotojai tam tikromis sąlygomis gali prisijungti prie gamtinių dujų perdavimo tinklo netarpininkaujant skirstymo tinklo operatoriui.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Direktyva 2009/73

3 Direktyvos 2009/73 3, 4, 8, 14, 16, 23–26 ir 61 konstatuojamosios dalys suformuluotos taip:

„(3) Laisvės, kurios Sąjungos piliečiams garantuojamos Sutartimi, *inter alia*, laisvas prekių judėjimas, įsisteigimo laisvė ir laisvė teikti paslaugas, galimos tik visiškai atviros rinkos sąlygomis, kai visiems vartotojams suteikiama galimybė laisvai rinktis savo tiekėjus, o visiems tiekėjams – laisvai aprūpinti savo vartotojus.

(4) Tačiau šiuo metu esama kliūčių, kurios trukdo Bendrijoje dujas parduoti vienodomis sąlygomis, be diskriminacijos ar sunkumų. Visų pirma kiekvienoje valstybėje narėje kol kas nėra užtikrinama nediskriminacinė prieiga prie tinklo ir vienodai veiksmingo lygio reguliuojamoji priežiūra.

<…>

(8) Veiksmingą veiklos rūšių atskyrimą įmanoma įgyvendinti tik pašalinus vertikalios integracijos įmonėms paskatas diskriminuoti konkurentus prieigos prie tinklų ir investicijų atžvilgiu. Be jokios abejonės, nuosavybės atskyrimas, t. y. tinklo savininko paskyrimas tinklo operatoriumi ir jo nepriklausomumas nuo bet kokių su tiekimu ir gavyba susijusių interesų yra veiksmingas ir patikimas būdas šalinti interesų konfliktą ir užtikrinti tiekimo saugumą. Dėl tos priežasties Europos Parlamentas savo 2007 m. liepos 10 d. rezoliucijoje dėl dujų ir elektros energijos vidaus rinkos perspektyvų (OL C 175 E, 2008, p. 206) nurodė, kad nuosavybės atskyrimas perdavimo lygyje yra veiksmingiausias būdas nediskriminuojant skatinti investicijas į infrastruktūrą, naujiems rinkos dalyviams užtikrinti sąžiningą prieigą prie tinklo ir rinkos skaidrumą. <…>

<…>

(14) Jeigu 2009 m. rugsėjo 3 d. įmonė, kuri yra perdavimo sistemos savininkė, yra vertikalios integracijos įmonės padalinys, valstybėms narėms turėtų būti suteikiama galimybė rinktis, ar taikyti nuosavybės atskyrimą, ar paskirti nuo tiekimo ir gavybos interesų nepriklausomą sistemos operatorių arba perdavimo operatorių.

<…>

(16) Nepriklausomo sistemos operatoriaus ar nepriklausomo perdavimo operatoriaus sprendimų visapusiškas veiksmingumas turėtų būti užtikrintas specialiomis papildomomis taisyklėmis. Nustatant taisykles dėl nepriklausomo perdavimo operatoriaus sukuriama tinkama reguliavimo sistema, užtikrinanti sąžiningą konkurenciją, pakankamas investicijas, naujų rinkos dalyvių prieigą ir dujų rinkų integraciją. Veiksmingas atskyrimas, pagrįstas nuostatomis dėl nepriklausomo perdavimo operatoriaus, turėtų būti paremtas organizacinėmis ir su perdavimo sistemos operatorių valdymu susijusiomis priemonėmis bei priemonėmis, susijusiomis su investicijomis, naujų gamybos pajėgumų įtraukimu į tinklą ir rinkos integracija vykdant regioninį bendradarbiavimą. Perdavimo operatoriaus nepriklausomumas taip pat turėtų būti, *inter alia*, užtikrinamas nustatant tam tikrus pereinamuosius laikotarpius, kurių metu vertikalios integracijos įmonėje neatliekamos vadovavimo funkcijos ar kitos atitinkamos funkcijos, kurias atliekant atsiranda galimybės gauti tą pačią informaciją, kuri gali būti gaunama užimant vadovaujamas pareigas. Veiksmingo atskyrimo modelis, susijęs su nepriklausomu perdavimo operatoriumi, atitinka Europos Vadovų Tarybos 2007 m. kovo 8 ir 9 d. susitikime išdėstytus reikalavimus.

<…>

(23) Reikėtų imtis papildomų priemonių, siekiant užtikrinti, kad prieigos prie transportavimo tarifai būtų skaidrūs ir nediskriminaciniai. Tie tarifai visiems naudotojams turėtų būti taikomi nediskriminuojant. Kai saugyklų, dujų laikymo vamzdyne ar papildomų paslaugų rinka yra pakankamai konkurencinga, teisė naudotis galėtų būti suteikiama remiantis skaidriais ir nediskriminaciniais rinkos pagrindu veikiančiais mechanizmais.

(24) Būtina užtikrinti laikymo sistemos operatorių nepriklausomumą, kad trečiosios šalys turėtų geresnes galimybes naudotis saugyklomis, kurios yra techniškai ir (arba) ekonomiškai būtinos siekiant užtikrinti teisę veiksmingai naudotis sistema vartotojų aprūpinimo tikslais. <…>

(25) Nediskriminacinė prieiga prie skirstymo tinklo užtikrina galimybę pasiekti vartotojus mažmeniniu lygiu. <…> Todėl siekiant mažmeniniu lygiu sukurti vienodas sąlygas, skirstymo sistemos operatorių veiklą reikėtų prižiūrėti, kad jie negalėtų naudotis vertikalios integracijos pranašumais, susijusiais su jų konkurencine padėtimi rinkoje, ypač namų ūkio ar mažų ne namų ūkio vartotojų atžvilgiu.

(26) Valstybės narės turėtų imtis konkrečių priemonių siekdamos padėti plačiau naudoti biodujas ir iš biomasės gaunamas dujas, kurių gamintojams turėtų būti suteikta nediskriminacinė prieiga prie dujų sistemos, su sąlyga, kad tokia prieiga būtų nuolat suderinama su atitinkamomis techninėmis taisyklėmis ir saugos standartais.

<…>

(61) Pagal [2009 m. liepos 13 d.] Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 715/2009 [dėl teisės naudotis gamtinių dujų perdavimo tinklais sąlygų, panaikinantį Reglamentą (EB) Nr. 1775/2005 (OL L 211, 2009, p. 36)], Komisija gali priimti gaires, kad būtų užtikrintas būtinas suderinimo lygis. Tokios gairės – privalomos įgyvendinimo priemonės – yra (taip pat ir tam tikrų šios direktyvos nuostatų atžvilgiu) naudinga priemonė, kurią prireikus galima greitai pritaikyti.“

4 Šios direktyvos 2 straipsnyje nurodyta:

„Šioje direktyvoje taikomos tokios sąvokų apibrėžtys:

1) gamtinių dujų įmonė – fizinis ar juridinis asmuo, atliekantis bent vieną iš šių funkcijų: gamtinių dujų, įskaitant [suskystintų gamtinių dujų (SGD)], gavybą, perdavimą, skirstymą, tiekimą, pirkimą ar laikymą, atsakingas už komercines, technines ir (arba) priežiūros užduotis, susijusias su šiomis funkcijomis, išskyrus galutinius vartotojus;

<…>

3) perdavimas – tai gamtinių dujų transportavimas tinklu, kurį daugiausia sudaro aukšto slėgio vamzdynai, išskyrus gavybos proceso vamzdynų tinklą ir aukšto slėgio vamzdynų dalį, iš esmės naudojamą gamtinių dujų vietiniam skirstymui, siekiant jas pristatyti vartotojams, išskyrus tiekimą;

<…>

5) skirstymas – gamtinių dujų transportavimas vietos ar regiono vamzdynų tinklais siekiant pristatyti jas vartotojams, išskyrus tiekimą;

<…>

7) tiekimas – gamtinių dujų, įskaitant SGD, pardavimas, įskaitant perpardavimą, vartotojams;

<…>

9) saugykla – gamtinių dujų įmonei nuosavybės teise priklausantis ir (arba) jos eksploatuojamas įrenginys gamtinėms dujoms laikyti, įskaitant laikymui skirtą SGD įrenginių dalį, tačiau išskyrus tą dalį, kuri naudojama gavybos operacijoms vykdyti, bei įrenginius, skirtus vien tik perdavimo sistemos operatoriams, atliekantiems savo funkcijas;

<…>

11) SGD įrenginys – terminalas gamtinėms dujoms suskystinti arba SGD importuoti, priimti ir pakartotinai dujinti, įskaitant papildomas paslaugas ir laikinąjį laikymą, būtinas pakartotino dujinimo procesui ir vėlesniam pateikimui į perdavimo sistemą atlikti, tačiau išskyrus bet kurią SGD terminalų dalį, naudojamą laikymui;

<…>

24) vartotojas – gamtinių dujų didmeninis ar galutinis vartotojas arba gamtinių dujų įmonė, perkanti gamtines dujas;

25) namų ūkio vartotojas – vartotojas, perkantis gamtines dujas naudoti savo namų ūkio reikmėms;

26) ne namų ūkio vartotojas – vartotojas, perkantis gamtines dujas naudoti ne savo namų ūkio reikmėms;

27) galutinis vartotojas – vartotojas, perkantis gamtines dujas savo reikmėms;

<…>“

5 Direktyvos 8 straipsnyje „Techninės taisyklės“ nustatyta:

„Reguliavimo institucijos, jei taip numato valstybės narės, arba valstybės narės užtikrina, kad būtų apibrėžti techniniai saugos kriterijai ir būtų parengtos bei viešai paskelbtos techninės taisyklės, nustatančios būtiniausius techninės konstrukcijos ir eksploatavimo reikalavimus, taikomus prijungiant prie sistemos SGD įrenginius, saugyklas, kitas perdavimo ar skirstymo sistemas bei tiesioginius vamzdynus. Tos techninės taisyklės užtikrina sistemų sąveiką ir turi būti objektyvios bei nediskriminacinės. Tam tikrais atvejais Agentūra gali teikti atitinkamas rekomendacijas apie tų taisyklių suderinimą. <…>“

6 Direktyvos 9 straipsnis „Perdavimo sistemų ir perdavimo sistemos operatorių veiklos rūšių atskyrimas“ suformuluotas taip:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad nuo 2012 m. kovo 3 d.:

a) kiekviena įmonė, kuriai nuosavybės teise priklauso perdavimo sistema, veiktų kaip perdavimo sistemos operatorius;

b) tas pats asmuo ar asmenys neturėtų teisės:
   i) nei tiesiogiai arba netiesiogiai kontroliuoti įmonę, atliekančią kurią nors iš gavybos ar tiekimo funkcijų ir tiesiogiai arba netiesiogiai kontroliuoti perdavimo sistemos operatorių ar perdavimo sistemą arba turėti kokių nors teisių perdavimo sistemos operatoriaus arba perdavimo sistemos atžvilgiu;

ii) nei tiesiogiai arba netiesiogiai kontroliuoti perdavimo sistemos operatorių ar perdavimo sistemą ir tiesiogiai arba netiesiogiai kontroliuoti įmonę, atliekančią kurią nors iš gavybos ar tiekimo funkcijų, arba turėti kokių nors teisių tokios įmonės atžvilgiu;

c) tas pats asmuo ar asmenys neturėtų teisės skirti perdavimo sistemos operatoriaus ar perdavimo sistemos stebėtojų tarybos, administracinės valdybos arba teisiškai įmonei atstovaujančių organų narius ir tiesiogiai arba netiesiogiai kontroliuoti įmonę, atliekančią kurią nors iš gavybos ar tiekimo funkcijų, arba turėti kokių nors teisių tokios įmonės atžvilgiu; ir

d) tas pats asmuo neturėtų teisės būti ir įmonės, atliekančios kurią nors iš gavybos ar tiekimo funkcijų, ir perdavimo sistemos operatoriaus ar perdavimo sistemos stebėtojų tarybos, administracinės valdybos arba teisiškai įmonei atstovaujančių organų nariu.

<…>

8. Jeigu 2009 m. rugsėjo 3 d. perdavimo sistema priklauso vertikalios integracijos įmonei, valstybė narė gali nuspręsti netaikyti 1 dalies.

Tokiu atveju atitinkama valstybė narė:

a) paskiria nepriklausomą sistemos operatorių pagal 14 straipsnį; arba

b) laikosi IV skyriaus nuostatų.

9. Jei 2009 m. rugsėjo 3 d. perdavimo sistema priklauso vertikalios integracijos įmonei ir yra nustatyta tvarka, perdavimo sistemos operatoriui garantuojanti daugiau faktinio nepriklausomumo nei IV skyriaus nuostatos, valstybė narė gali nuspręsti netaikyti 1 dalies.

<…>“

7 Direktyvos 2009/73 23 straipsnyje „Įgaliojimai priimti sprendimus dėl saugyklų, SGD pakartotinio dujinimo įrenginių ir pramonės vartotojų prijungimo prie perdavimo sistemos“ nurodyta:

„1. Perdavimo sistemos operatorius nustato ir paskelbia saugyklų, SGD pakartotinio dujinimo įrenginių ir pramonės vartotojų nediskriminacinio prijungimo prie perdavimo sistemos skaidrias ir veiksmingas procedūras bei tarifus. Tas procedūras tvirtina reguliavimo institucija.

2. Perdavimo sistemos operatorius neturi teisės atsisakyti prijungti naują saugyklą, SGD pakartotinio dujinimo įrenginį ar pramonės vartotoją motyvuodamas turimų tinklo pajėgumų galimais apribojimais ateityje arba papildomomis išlaidomis, susijusiomis su būtinu pajėgumų didinimu. Perdavimo sistemos operatorius užtikrina naujos jungties pakankamą įeinamąjį ir išeinamąjį pajėgumą.“

8 Šios direktyvos 32 straipsnio „Trečiosios šalies prieiga prie sistemos“ 1 dalyje numatyta:

„Valstybės narės užtikrina paskelbtais tarifais pagrįstos sistemos, suteikiančios trečiosioms šalims galimybę naudotis perdavimo ir skirstymo sistema ir SGD įrenginiais, taikomos visiems reikalavimus atitinkantiems vartotojams, įskaitant tiekimo įmones, įgyvendinimą ir objektyvų šios sistemos taikymą nediskriminuojant sistemos naudotojų. Valstybės narės užtikrina, kad tuos tarifus arba jų apskaičiavimo metodiką iki jų įsigaliojimo pagal 41 straipsnį patvirtintų 39 straipsnio 1 dalyje

nurodyta reguliavimo institucija, ir kad tie tarifai (jei patvirtinamos vien tik metodikos – tos metodikos) būtų viešai paskelbti iki jų įsigaliojimo.“

9 Minėtos direktyvos 41 straipsnio „Reguliavimo institucijos pareigos ir įgaliojimai“ 1 dalyje nustatyta:

„Reguliavimo institucijos pareigos yra šios:

<…>

m) stebėti, per kiek laiko perdavimo ir skirstymo sistemos operatoriai sujungia vamzdynus ir atlieka remonto darbus;

<…>“

Reglamentas Nr. 715/2009

10 Pagal Reglamento Nr. 715/2009, iš dalies pakeisto 2010 m. lapkričio 10 d. Komisijos sprendimu 2010/685/ES (OL L 293, 2010, p. 67) (toliau – Reglamentas Nr. 715/2009), 1 straipsnio pirmos pastraipos a punktą šiuo reglamentu siekiama, be kita ko, nustatyti nediskriminacines taisykles, reglamentuojančias teisės naudotis gamtinių dujų perdavimo sistemomis sąlygas, atsižvelgiant į nacionalinių ir regioninių rinkų savitumą ir siekiant užtikrinti tinkamą dujų vidaus rinkos veikimą.

11 Remiantis šio reglamento 23 straipsnio 2 dalimi, gairės dėl, be kita ko, techninės informacijos, būtinos sistemos naudotojų veiksmingai prieigai prie sistemos gauti, taip pat visų su skaidrumo reikalavimais susijusių taškų apibrėžimu, įskaitant informaciją, kuri turi būti paskelbta dėl visų reikšmingų taškų, ir jos paskelbimo dažnumą, yra išdėstytos minėto reglamento I priede, kiek tai susiję su perdavimo sistemos operatoriais.

12 Minėto reglamento I priedo 3.2 punktas „Visų su skaidrumo reikalavimais susijusių taškų apibrėžimas“ suformuluotas taip:

„1. Su skaidrumo reikalavimais susiję bent šie taškai:
   a) visi dujų įleidimo į perdavimo sistemos operatoriaus naudojamą perdavimo tinklą taškai ir visi išleidimo iš jo taškai, išskyrus išleidimo taškus, prijungtus prie pavienio galutinio vartotojo, ir įleidimo taškus, tiesiogiai sujungtus su ES esančia vieno gamintojo gamybos įmone;

   <…>

2. Pavieniams galutiniams vartotojams ir gamybos įmonėms, kuriems netaikoma 3 skyriaus 2 dalies 1 skirsnio a punkte pateikta atitinkamų taškų apibrėžtis, bendra forma skelbiama bent kiekvienos balansavimo zonos informacija. Taikant šio priedo nuostatas pavienių galutinių vartotojų ir gamybos įmonių, kuriems netaikoma 3 skyriaus 2 dalies 1 skirsnio a punkte pateikta atitinkamų taškų apibrėžtis, grupė laikoma vienu atitinkamu tašku.“

Latvijos nacionalinė teisė

13 Pagrindinėje byloje taikytinos redakcijos 1998 m. rugsėjo 3 d. *Enerģētikas likums* (Energetikos įstatymas) (*Latvijas Vēstnesis*, 1998, Nr. 273/275) 84.[1] straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Reguliavimo institucija patvirtina gamtinių dujų perdavimo tinklo operatoriaus nustatytas prijungimo prie gamtinių dujų perdavimo tinklo taisykles, skirtas biometano gamintojams, SGD perdavimo tinklo operatoriams ir gamtinių dujų naudotojams, taip pat gamtinių dujų skirstymo tinklo operatoriaus nustatytas prijungimo prie gamtinių dujų skirstymo tinklo taisykles, skirtas gamtinių dujų naudotojams. Šios taisyklės turi būti objektyviai ir ekonomiškai pagrįstos, teisingos, sąžiningos ir skaidrios. Reguliavimo institucija gali siūlyti peržiūrėti šias prijungimo taisykles ir paprašyti atitinkamo gamtinių dujų tinklo operatoriaus per nustatytą terminą pateikti teisės akto projektą.“

14 2019 m. balandžio 18 d. Sprendimu Nr. 1/7 reguliavimo institucija patvirtino „Prijungimo prie gamtinių dujų perdavimo tinklo taisykles, skirtas biometano gamintojams, SGD perdavimo tinklų operatoriams ir gamtinių dujų naudotojams“. Pagal šias taisykles, be kita ko, bet kuris gamtinių dujų naudotojas gali prisijungti prie gamtinių dujų perdavimo tinklo netarpininkaujant skirstymo tinklo operatoriui pagal nustatytą tvarką ir sąlygas.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

15 Iki 2017 m. balandžio 3 d. *Latvijas Gāze*, pareiškėja pagrindinėje byloje, buvo vienintelė vertikalios integracijos įmonė Latvijos rinkoje, užtikrinanti gamtinių dujų pirkimą, laikymą, perdavimą, paskirstymą ir prekybą.

16 Po šios datos, vykstant gamtinių dujų rinkos liberalizavimo Latvijoje procedūrai, buvo įsteigta nuo pareiškėjos pagrindinėje byloje atskira bendrovė „Conexus Baltic Grid AS“. Šiai bendrovei, kurios akcininkė nėra pareiškėja pagrindinėje byloje, buvo perduota nacionalinė gamtinių dujų perdavimo infrastruktūra ir bendras gamtinių dujų perdavimo tinklas.

17 Per tą pačią procedūrą buvo įsteigta „Gaso“ AS, kaip pareiškėjos pagrindinėje byloje patronuojamoji bendrovė. Ši bendrovė Latvijoje pagal licenciją teikia gamtinių dujų skirstymo paslaugą. Pareiškėja pagrindinėje byloje yra vienintelė šios bendrovės akcininkė, o pagal minėtą licenciją *Gaso* yra vienintelė gamtinių dujų skirstymo tinklo operatorė šioje valstybėje narėje.

18 2019 m. balandžio 18 d., remdamasi Energetikos įstatymo 84.[1] straipsnio 1 dalimi, reguliavimo institucija priėmė Sprendimą Nr. 1/7.

19 Pareiškėja pagrindinėje byloje kreipėsi į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusį teismą, *Latvijas Republikas Satversmes tiesa* (Konstitucinis Teismas, Latvija), su konstituciniu skundu dėl to sprendimo panaikinimo.

20 Pareiškėja pagrindinėje byloje, be kita ko, teigia, kad iš Direktyvos 2009/73 23 straipsnio matyti, jog valstybės narės nustatytais teisės aktais leidžiama tiesiogiai prijungti gamtinių dujų vartotojus prie gamtinių dujų perdavimo tinklo tik tuo atveju, jeigu skirstymo tinklo operatorius atsisakė juos prijungti dėl techninių ar eksploatacinių priežasčių, arba jeigu yra kitų objektyvių priežasčių, dėl kurių būtina tiesiogiai prijungti šiuos vartotojus prie gamtinių dujų perdavimo tinklo.

21 Reguliavimo institucija, atvirkščiai, mano, kad nei nacionalinės teisės aktuose, nei Direktyvos 2009/73 23 straipsnio 1 dalyje nenumatyta gamtinių dujų vartotojų įrenginių prijungimo prie perdavimo tinklo apribojimų.

22 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo teigimu, iš pirmo žvilgsnio iš Direktyvos 2009/73 2 straipsnio 3 punkto matyti, kad gamtinių dujų perdavimas, kaip gamtinių dujų tiekimo veiklos rūšis, be kita ko, neapima gamtinių dujų perdavimo aukšto slėgio vamzdynų tinklo dalyje, daugiausia naudojamoje gamtinėms dujoms skirstyti vietos lygiu, siekiant jas tiekti galutiniam vartotojui.

23 Vis dėlto iš Direktyvos 2009/73 23 straipsnio matyti, kad pramonės vartotojai arba bent jau nauji pramonės vartotojai gali prisijungti prie gamtinių dujų perdavimo tinklo. Iš šios direktyvos parengiamųjų darbų matyti, kad joje neapibrėžta „pramoninių vartotojų“ sąvoka galėtų apimti galutinius „ne namų ūkio vartotojus“, kaip tai suprantama pagal minėtos direktyvos 2 straipsnio 26 punktą.

24 Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar Direktyvos 2009/73 32 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas trečiųjų šalių prieigos prie gamtinių dujų vidaus rinkos principas, atsižvelgiant į šios direktyvos tikslą apsaugoti vartotojų interesus, turi būti netiesiogiai taikomas galutiniams vartotojams. Atsižvelgiant į tai, atrodo, kad pagal analogiją iš 2008 m. spalio 9 d. Sprendimo *Sabatauskas ir kt.* (C-239/07, EU:C:2008:551) matyti, jog šią Direktyvos 2009/73 nuostatą reikia aiškinti taip, kad joje valstybių narių pareigos apibrėžiamos tik tiek, kiek tai susiję su trečiųjų šalių prieiga prie gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo tinklų, o ne su jų prijungimu prie šių tinklų.

25 Šiomis aplinkybėmis *Latvijas Republikas Satversmes tiesa* (Konstitucinis Teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar Direktyvos 2009/73 23 straipsnį ir 32 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad valstybės narės turi priimti teisės aktus, pagal kuriuos, pirma, kiekvienas galutinis vartotojas gali pasirinkti, prie kokio tipo tinklo – perdavimo ar skirstymo – prisijungs, ir, antra, tinklo operatorius privalo jam leisti prisijungti prie atitinkamo tinklo?

2. Ar Direktyvos 2009/73 23 straipsnį reikia aiškinti taip, kad valstybės narės turi priimti teisės aktus, pagal kuriuos prie gamtinių dujų perdavimo tinklo galima prisijungti tik galutiniam ne namų ūkio vartotojui (t. y. tik pramonės vartotojui)?

3. Ar Direktyvos 2009/73 23 straipsnis, visų pirma sąvoka „naujas pramonės vartotojas“, turi būti aiškinama taip, kad valstybės narės turi priimti teisės aktus, pagal kuriuos prie gamtinių dujų perdavimo tinklo galima prisijungti tik galutiniam ne namų ūkio vartotojui (t. y. tik pramonės vartotojui), kuris anksčiau nebuvo prijungtas prie skirstymo tinklo?

4. Ar Direktyvos 2009/73 2 straipsnio 3 punktą ir 23 straipsnį reikia aiškinti taip, kad jiems prieštarauja valstybės narės teisės aktai, pagal kuriuos gamtinių dujų perdavimas apima gamtinių dujų perdavimą tiesiogiai į galutinio vartotojo gamtinių dujų tiekimo tinklą?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

26 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2009/73 23 straipsnis ir 32 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinami taip, kad valstybės narės turi priimti teisės aktus, pagal kuriuos, pirma, kiekvienas galutinis vartotojas gali pasirinkti būti prijungtas arba prie perdavimo, arba prie skirstymo tinklo, ir, antra, atitinkamo tinklo operatorius privalo jam leisti prisijungti prie tokio tinklo.

27 Visų pirma, dėl Direktyvos 2009/73 32 straipsnio 1 dalies reikia pažymėti, kad šios nuostatos formuluotė yra analogiška 2003 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/54/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančios Direktyvą 96/92/EB (OL L 176, 2003, p. 37; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 12 sk., 2 t., p. 211), 20 straipsnio 1 dalies formuluotei ir 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/72/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančios Direktyvą 2003/54 (OL L 211, 2009, p. 55), 32 straipsnio 1 dalies formuluotei.

28 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad Direktyvos 2003/54 20 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad jame nurodomos ne valstybių narių pareigos, susijusios su vartotojų prijungimu prie elektros energijos tinklų, o tik jų pareigos, susijusios su prieiga prie šių tinklų (šiuo klausimu žr. 2008 m. spalio 9 d. Sprendimo *Sabatauskas ir kt.*, C-239/07, EU:C:2008:551, 42 punktą).

29 Viena vertus, kaip išvados 24, 25 ir 62 punktuose pažymėjo generalinis advokatas, iš Sąjungos teisės aktų matyti, kad gamtinių dujų vidaus rinka yra organizuojama panašiai kaip elektros energijos rinka.

30 Kita vertus, sąvokos „prieiga“ ir „prijungimas“ prie tinklo Direktyvoje 2009/73 vartojamos tokiomis pačiomis reikšmėmis, kokias Teisingumo Teismas apibrėžė 2008 m. spalio 9 d. Sprendime *Sabatauskas ir kt.* (C-239/07, EU:C:2008:551, 40–42 punktai), kiek tai susiję su Direktyva 2003/54.

31 Iš, be kita ko, Direktyvos 2009/73 4, 8 ir 23–26 konstatuojamųjų dalių matyti, kad, kaip ir Direktyvoje 2003/54, sąvoka „prieiga“ prie tinklo Direktyvoje 2009/73 yra susijusi su gamtinių dujų tiekimu, įskaitant paslaugų kokybę, reguliarumą ir sąnaudas, ir dažnai vartojama nediskriminacinių tarifų užtikrinimo kontekste. Taigi prieiga prie tinklo iš esmės suprantama kaip teisė naudotis gamtinių dujų tinklu. Kita vertus, iš, be kita ko, Direktyvos 2009/73 8 ir 23 straipsnių ir 41 straipsnio 1 dalies m punkto matyti, kad, kaip ir Direktyvoje 2003/54 vartojama sąvoka, taip ir šiuo atveju sąvoka „prijungimas“ yra susijusi su fiziniu prijungimu prie gamtinių dujų tinklo (pagal analogiją žr. 2008 m. spalio 9 d. Sprendimo *Sabatauskas ir kt.*, C-239/07, EU:C:2008:551, 40–42 punktus).

32 Be to, kaip ir Direktyvoje 2003/54 ir Direktyvoje 2009/72 dėl elektros energijos, gamtinių dujų perdavimas ir skirstymas, kaip jie apibrėžti Direktyvos 2009/73 2 straipsnio 3 ir 5 punktuose, neapima jų tiekimo. Taigi reikalavimus atitinkančių vartotojų atveju prieigos prie tinklo teisė įgyvendinama tarpininkaujant tiekėjams, kuriuos šie vartotojai privalo galėti pasirinkti laisvai, kaip nurodyta pastarosios direktyvos 3 konstatuojamojoje dalyje, o ši pasirinkimo laisvė vienodai

užtikrinama ir kai tiekėjas prijungia juos prie perdavimo, ir prie paskirstymo tinklo (pagal analogiją žr. 2008 m. spalio 9 d. Sprendimo *Sabatauskas ir kt.*, C-239/07, EU:C:2008:551, 43 punktą).

33 Darytina išvada, kad, kaip ir Direktyvos 2003/54 20 straipsnio 1 dalis, Direktyvos 2009/73 32 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad joje numatytos tik su prieiga prie tinklo, o ne su prijungimu prie jo susijusios valstybių narių pareigos (pagal analogiją žr. 2008 m. spalio 9 d. Sprendimo *Sabatauskas ir kt.*, C-239/07, EU:C:2008:551, 42 punktą). Taigi ši nuostata negali būti aiškinama taip, kad pagal ją šios valstybės įpareigojamos į savo atitinkamus teisės aktus įtraukti kiekvieno galutinio vartotojo teisę prisijungti prie gamtinių dujų perdavimo tinklo.

34 Antra, tokia pareiga negali būti kildinama ir iš minėtos direktyvos 23 straipsnio.

35 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal Direktyvos 2009/73 9 straipsnį, siejamą su jos 14 konstatuojamąja dalimi, valstybės narės turi atskirti perdavimo tinklą ir perdavimo tinklo operatorius nuo gamybos ir tiekimo struktūrų pagal vieną iš šių modelių: nuosavybės atskyrimas, t. y. tinklo savininko paskyrimas tinklo operatoriumi ir jo nepriklausomumas nuo bet kokių su tiekimu ir gavyba susijusių interesų (toliau – pirmasis atskyrimo modelis), nepriklausomo tinklo operatoriaus paskyrimas (toliau – antrasis atskyrimo modelis) arba nepriklausomo perdavimo operatoriaus paskyrimas (toliau – trečiasis atskyrimo modelis).

36 Tik tuo atveju, kai atitinkama valstybė narė nusprendžia netaikyti pirmojo atskyrimo modelio, ši valstybė narė, kaip numatyta Direktyvos 2009/73 9 straipsnio 8 dalies a punkte, turi paskirti nepriklausomą tinklo operatorių pagal 14 straipsnį (antrasis atskyrimo modelis) arba privalo laikytis IV skyriaus nuostatų (trečiasis atskyrimo modelis), vadovaujantis direktyvos 9 straipsnio 8 dalies b punktu (šiuo klausimu žr. 2020 m. gruodžio 3 d. Sprendimo *Komisija / Belgija (Elektros ir gamtinių dujų rinkos)*, C-767/19, EU:C:2020:984, 48 punktą).

37 Iš tiesų, kaip nurodyta Direktyvos 2009/73 16 konstatuojamojoje dalyje, būtent tuo atveju, kai atitinkama valstybė narė pasirenka antrąjį arba trečiąjį atskyrimo modelį, reikia užtikrinti visapusišką šių sprendimo būdų veiksmingumą specialiomis papildomomis taisyklėmis, t. y. kitomis taisyklėmis, nei nustatytosios šios direktyvos 9 straipsnio 1–7 dalyse. Šios „papildomos specialios taisyklės“ yra atitinkamai minėtos direktyvos 14 straipsnio ir IV skyriaus, kuriame yra 23 straipsnis, nuostatos.

38 Kita vertus, atitinkamai valstybei narei šios papildomos taisyklės netaikomos, jeigu ji nusprendžia įgyvendinti pirmąjį atskyrimo modelį (pagal analogiją žr. 2017 m. spalio 26 d. Sprendimo *Balgarska energiyna borsa*, C-347/16, EU:C:2017:816, 33–35 punktus).

39 Nagrinėjamu atveju, kaip išvados 38–40 punktuose pažymėjo generalinis advokatas, iš Teisingumo Teismo turimos informacijos matyti, kad įgyvendindama Direktyvą 2009/73 Latvijos Respublika, atrodo, pasirinko taikyti pirmąjį atskyrimo modelį.

40 Vadinasi, atrodo, kad Direktyvos 2009/73 23 straipsnis neturi reikšmės sprendžiant ginčą pagrindinėje byloje, tačiau tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

41 Bet kuriuo atveju, jeigu šioje byloje būtų taikomas Direktyvos 2009/73 23 straipsnis, ši nuostata negalėtų būti aiškinama taip, kad pagal ją valstybės narės įpareigojamos numatyti kiekvieno galutinio vartotojo teisę bet kokiomis aplinkybėmis prisijungti prie gamtinių dujų perdavimo tinklo.

42 Pagal šios direktyvos 23 straipsnio 2 dalį perdavimo tinklo operatorius neturi teisės atsisakyti prijungti naujų saugyklų, SGD pakartotinio dujinimo įrenginių ar pramonės vartotojų, motyvuodamas turimų tinklo pajėgumų galimais apribojimais ateityje arba papildomomis išlaidomis, susijusiomis su būtinu pajėgumų didinimu.

43 Pirma, šios direktyvos 2 straipsnio 9 punkte sąvoka „saugykla“ apibrėžta kaip įrenginys, kuris nuosavybės teise priklauso ir (arba) yra eksploatuojamas „gamtinių dujų įmonės“; pastaroji sąvoka to paties straipsnio 1 punkte apibrėžiama patikslinant „išskyrus galutinius vartotojus“.

44 Antra, sąvoka „SGD įrenginys“ tos direktyvos 2 straipsnio 11 punkte apibrėžta kaip terminalas gamtinėms dujoms suskystinti arba SGD importuoti, priimti ir pakartotinai dujinti, „įskaitant papildomas paslaugas ir laikinąjį laikymą, būtinas pakartotino dujinimo procesui ir vėlesniam pateikimui į perdavimo sistemą atlikti“. Taigi tai subjektas, kuris, priešingai nei „galutiniai vartotojai“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2009/73 2 straipsnio 27 punktą, veikiau gali aprūpinti perdavimo tinklą.

45 Be to, galutinių vartotojų neįtraukimas į abi šio sprendimo 44 ir 45 punktuose nurodytas sąvokas atitinka tai, kas nurodyta Direktyvos 2009/73 16 konstatuojamojoje dalyje. Pagal šią konstatuojamąją dalį veiksmingas atskyrimas, pagrįstas nuostatomis dėl nepriklausomo perdavimo operatoriaus, remiantis trečiuoju atskyrimo modeliu turėtų būti paremtas organizacinėmis ir su perdavimo tinklo operatorių valdymu susijusiomis priemonėmis bei priemonėmis, susijusiomis su investicijomis, naujų gamybos pajėgumų įtraukimu į tinklą ir rinkos integracija vykdant regioninį bendradarbiavimą. Šios priemonės įgyvendinamos šios direktyvos IV skyriaus nuostatomis, o priemonės, susijusios su naujų „gamybos“ pajėgumų įtraukimu į tinklą, konkrečiai įgyvendinamos jos 23 straipsniu.

46 Trečia, nors, atsižvelgiant į sąvokų „vartotojas“ ir „galutinis vartotojas“ apibrėžtis, pateiktas atitinkamai Direktyvos 2009/73 2 straipsnio 24 ir 27 punktuose, negalima atmesti galimybės, kad jos 23 straipsnio 2 dalyje esanti sąvoka „pramonės vartotojas“, kuri nėra apibrėžta, apima tam tikras galutinių vartotojų kategorijas, kaip iš esmės pažymėjo generalinis advokatas išvados 78 punkte, ši sąvoka neapima visų galutinių vartotojų. Konkrečiai kalbant, į ją nepatenka „namų ūkio vartotojai“, kaip jie suprantami pagal minėtos direktyvos 2 straipsnio 25 punktą, t. y. vartotojai, perkantys gamtines dujas naudoti savo namų ūkio reikmėms.

47 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 2009/73 23 straipsnis ir 32 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinami taip, kad iš šių nuostatų nematyti, kad valstybės narės turi priimti teisės aktus, pagal kuriuos, pirma, kiekvienas galutinis vartotojas gali pasirinkti būti prijungtas arba prie gamtinių dujų perdavimo, arba prie skirstymo tinklo, ir, antra, atitinkamo tinklo operatorius privalo jam leisti prisijungti prie tokio tinklo.

Dėl antrojo ir trečiojo klausimų

48 Antruoju ir trečiuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2009/73 23 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad valstybės narės turi priimti teisės aktus, pagal kuriuos prie gamtinių dujų perdavimo tinklo gali prisijungti tik pramonės vartotojas arba prireikus tik pramonės vartotojas, kuris dar niekada nebuvo prijungtas prie skirstymo tinklo.

49 Šiuo klausimu reikia priminti, kad iš šio sprendimo 36–41 punktų matyti, jog Direktyvos 2009/73 23 straipsnis, atrodo, yra nereikšmingas sprendžiant ginčą pagrindinėje byloje, tačiau tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

50 Bet kuriuo atveju, net darant prielaidą, kad minėta nuostata gali būti taikoma šiuo atveju, joje nustatytas draudimas perdavimo tinklo operatoriui atsisakyti tam tikriems subjektams suteikti teisę prisijungti prie šio tinklo jokiu būdu nereiškia pareigos atsisakyti prijungti bet kokio kito tipo vartotoją.

51 Tuo atveju, jei atitinkama valstybė narė pasirenka trečiąjį atskyrimo modelį, Direktyvos 2009/73 23 straipsnis tik apriboja jos turimą diskreciją nukreipti tinklo vartotojus į konkretaus tipo tinklą (pagal analogiją žr. 2008 m. spalio 9 d. Sprendimo *Sabatauskas ir kt.*, C-239/07, EU:C:2008:551, 47 punktą).

52 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į antrąjį ir trečiąjį klausimus reikia atsakyti, kad Direktyvos 2009/73 23 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį valstybės narės neprivalo priimti teisės aktų, pagal kuriuos prie gamtinių dujų perdavimo tinklo gali prisijungti tik pramonės vartotojas.

Dėl ketvirtojo klausimo

53 Ketvirtuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2009/73 2 straipsnio 3 punktą ir 23 straipsnį reikia aiškinti taip, kad jiems prieštarauja valstybės narės teisės aktai, pagal kuriuos gamtinių dujų perdavimas apima tiesioginį gamtinių dujų transportavimą į galutinio vartotojo gamtinių dujų tiekimo tinklą.

54 Pirma, dėl Direktyvos 2009/73 23 straipsnio reikia pažymėti, kad dėl priežasčių, analogiškų išdėstytosioms šio sprendimo 50–52 punktuose, darant prielaidą, kad minėta nuostata yra taikytina nagrinėjamu atveju, pagal ją nedraudžiami tokie nacionalinės teisės aktai.

55 Antra, dėl šios direktyvos 2 straipsnio 3 punkto reikia pažymėti, kad šioje nuostatoje „perdavimas“ šios direktyvos tikslais apibrėžtas kaip „gamtinių dujų transportavimas tinklu, kurį daugiausia sudaro aukšto slėgio vamzdynai, išskyrus gavybos proceso vamzdynų tinklą ir aukšto slėgio vamzdynų dalį, iš esmės naudojamą gamtinių dujų vietiniam skirstymui, siekiant jas pristatyti vartotojams, išskyrus tiekimą“.

56 Pirma, nors tiesa, kad į šią apibrėžtį nepatenka „gamtinių dujų transportavimas <…> [per] <…> aukšto slėgio vamzdynų dalį, iš esmės naudojamą gamtinių dujų vietiniam skirstymui“, ji apima „gamtinių dujų transportavimą <…> siekiant jas pristatyti vartotojams“. Be to, iš Direktyvos 2009/73 2 straipsnio 24 punkto matyti, kad sąvoka „vartotojai“ apima, be kita ko, galutinius vartotojus, o iš šio straipsnio 7 punkto matyti, kad sąvoka „tiekimas“ apima „gamtinių

dujų, įskaitant SGD, pardavim[ą], įskaitant perpardavimą, vartotojams“. Taigi vien iš minėto 2 straipsnio 3 punkto, kuriame apibrėžiama sąvoka „perdavimas“, formuluotės negalima daryti išvados, kad galutinis vartotojas negali būti tiesiogiai prijungtas prie perdavimo tinklo.

57 Antra, reikia pažymėti, kad sąvoka „perdavimas“ buvo apibrėžta analogiškai kaip ir Direktyvos 2003/54 2 straipsnio 3 punkte, t. y. kaip „elektros energijos transportavimas ypač aukštos ir aukštosios įtampos jungtine sistema siekiant ją pristatyti galutiniams vartotojams ar skirstytojams, išskyrus tiekimą“. 2008 m. spalio 9 d. Sprendime *Sabatauskas ir kt.* (C-239/07, EU:C:2008:551) Teisingumo Teismas pripažino galimybę tiesiogiai prijungti galutinius vartotojus prie elektros energijos perdavimo tinklo.

58 Ši apibrėžtis be pakeitimų buvo perkelta į Direktyvos 2009/72 2 straipsnio 3 punktą.

59 Trečia, aiškinimą, kad sąvokos „perdavimas“ apibrėžtyje neatmetama galutinio vartotojo tiesioginio prijungimo prie perdavimo tinklo galimybė, taip pat patvirtina Reglamento Nr. 715/2009 formuluotė.

60 Šio reglamento, kurio tikslas, remiantis jo 1 straipsniu, yra nustatyti nediskriminacines taisykles, reglamentuojančias teisės naudotis gamtinių dujų perdavimo tinklu sąlygas, I priede įtvirtintos privalomos gairės, į kurias taip pat reikia atsižvelgti Direktyvos 2009/73 kontekste, kaip matyti iš jos 61 konstatuojamosios dalies.

61 Šių gairių 3.2.1. punkte, susijusiame su visų reikšmingų perdavimo tinklo taškų apibrėžimu skaidrumo reikalavimams, be kita ko, numatyta, kad ši apibrėžtis turi apimti bent jau visus dujų įleidimo į perdavimo sistemos operatoriaus naudojamą perdavimo tinklą taškus ir visus išleidimo iš jo taškus, išskyrus išleidimo taškus, „prijungtus prie pavienio galutinio vartotojo“, ir įleidimo taškus, tiesiogiai sujungtus su Sąjungoje esančia vieno gamintojo gamybos įmone.

62 Savo ruožtu minėtų gairių 3.2.2 punkte nustatyta, kad, viena vertus, „pavieniams galutiniams vartotojams“ ir gamybos įmonėms, kuriems netaikoma tų gairių 3.2.1. punkte pateikta atitinkamų taškų apibrėžtis, bendra forma skelbiama bent kiekvienos balansavimo zonos informacija, ir kad, kita vertus, taikant šio priedo nuostatas apibendrinta informacija, susijusi su tais pačiais pavieniais galutiniais vartotojais ir gamybos įmonėmis, laikoma susijusia su vienu atitinkamu tašku.

63 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į ketvirtąjį klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 2009/73 2 straipsnio 3 punktas ir 23 straipsnis turi būti aiškinami taip, kad jiems neprieštarauja valstybės narės teisės aktai, pagal kuriuos gamtinių dujų perdavimas apima gamtinių dujų perdavimą tiesiogiai į galutinio vartotojo gamtinių dujų tiekimo tinklą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

64 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

1. **2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/73/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančios Direktyvą 2003/55/EB, 23 straipsnis ir 32 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinami taip, kad iš šių nuostatų nematyti, kad valstybės narės turi priimti teisės aktus, pagal kuriuos, pirma, kiekvienas galutinis vartotojas gali pasirinkti būti prijungtas arba prie gamtinių dujų perdavimo, arba prie skirstymo tinklo, ir, antra, atitinkamo tinklo operatorius privalo jam leisti prisijungti prie tokio tinklo.**

2. **Direktyvos 2009/73 23 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį valstybės narės neprivalo priimti teisės aktų, pagal kuriuos prie gamtinių dujų perdavimo tinklo gali prisijungti tik pramonės vartotojas.**

3. **Direktyvos 2009/73 2 straipsnio 3 punktas ir 23 straipsnis turi būti aiškinami taip, kad jiems neprieštarauja valstybės narės teisės aktai, pagal kuriuos gamtinių dujų perdavimas apima gamtinių dujų perdavimą tiesiogiai į galutinio vartotojo gamtinių dujų tiekimo tinklą.**

Parašai.